

บทที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในแนวปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) โดยมีกรอบวิธีวิจัยแบบผสมผสานในแนวทางบูรณาการ (integral approach)

หน่วยวิเคราะห์ (units of analysis) ได้แก่ข้อมูลองค์ความรู้ในเชิงญาณวิทยา (ผู้รู้ - สิ่งที่ถูกรู้) ของข้อมูลองค์ความรู้แนวทางบูรณาการของตะวันตกและข้อมูลองค์ความรู้ตะวันออกในหมวดวิชาจรณสัมปโน - จระณะ 15 วิชา 8 และหมวดองค์ธรรมล้ำค่าๆ ในพุทธธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาระดับจิตสำนึก (conscious levels) ของบุคคลที่มีอยู่จริงและเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant)

ประเภทของระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาค้นคว้านี้คือ ปรากฏการณ์วิทยาที่อิงกรอบแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาของบูรณาการญาณวิทยา (integral epistemology) ตามครรลองบูรณาการพหุระเบียบวิธีวิจัย (integral methodological pluralism, IMP) ของกลุ่ม Ken Wilber

4.1 ประชากรศึกษา บุคคลที่เกี่ยวข้องและวิจัยเอกสาร

4.1.1 บุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant)

เลือกจากผู้มีความรู้ ประสบการณ์ ความสนใจ มีส่วนร่วมในการผลักดันองค์ความรู้จรณะ 15 วิชา 8 อย่างยาวนาน

ข้อมูล (data) ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิของวิชาจรณสัมปโนได้จาก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว

4.1.1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งตามประเภทการสื่อสารข้อมูล จำนวน 10 ท่าน ได้แก่

1) ผู้ส่งสาร (sender) ได้แก่ผู้สื่อสารองค์ความรู้วิชาจรณสัมปโน จระณะ 15 วิชา 8 คือสมณโพธิรักษ์ผู้นำชาวอโศก

2) ผู้รับสาร (receiver) ได้แก่ผู้รับสื่อคำสอนวิชาจรณสัมปโน จระณะ 15 วิชา 8 ไปปฏิบัติเฉลี่ยข้อมูลตามระยะห่างใกล้ไกลจากผู้ส่งสาร(2.1) วงในสุดเป็นคนวัดที่อยู่ในฐานะบริหารตัดสินใจ คือ คุณเทียนพุทธ พุทธิพงศ์ อโศก ผู้อำนวยการ FMTV

(2.1) วงในชิดขอบนอกเป็นคนที่ไม่ได้เป็นผู้รับใช้กลุ่ม แต่ก็อยู่ในใกล้วัดมีศรัทธาจริง มั่นคง คือ คุณหนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม

(2.2) วงนอกใกล้เคียงขอบในเป็นคนปฏิบัติจรณะ 15 วิชชา 8 เป็น
 สรณะจริงจัง แต่เป็นผู้นำกลุ่มนอกราวอโศก คือ คุณไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์

(2.3) วงนอก ดร.วิชัย รูปขำดี และ อาจารย์สังคม คุณคณากรสกุล
 เป็นนักวิชาการที่สนใจติดตามศึกษาชาวอโศกอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 10 ปี โดยเฉพาะหลักคำ
 สอนของสมณ โปธิรักษ์ และสนใจในแนวทางการทดลองพฤติกรรมฝึกฝนในแนวทางโครงสร้าง
 การพัฒนาระดับขั้นของจิตสำนึก 6 ขั้นของจรณะ 15 วิชชา 8

(2.4) วงผู้สนใจในหัวข้องานวิจัยนี้ของฆราวาสอโศก เช่น
 คุณพิทยา สิริโชติ คุณเสรี ทองพันธ์ คุณน้อมดิน ทยาธรรม คุณประภาส บุตรประเสริฐ

4.1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักเฉพาะกาล เน้นการให้ข้อมูลเฉพาะประเด็นเจาะจง เช่น

1) อาจารย์อาภรณ์ พุกกมาน ผู้ที่สนใจศึกษาและปฏิบัติจรณะ 15
 วิชชา 8 อย่างจริงจัง รวมถึงได้เผยแพร่องค์ความรู้ในหนังสือสมาธิพุทธ (พ.ศ. 2526); จรณะ 15;
 ทางเอกแห่งการบรรลุมรรคอย่างพระพุทธเจ้ามีผลจริง พิสูจน์ได้แม้ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2525);
 การศึกษาการสอนศิลปะเพื่อสร้างเสริมพุทธธรรมจริยาในสังคมไทย (พ.ศ. 2528) นับเป็นเสาหลัก
 ในฐานฆราวาสผู้รู้จรณะ 15 วิชชา 8 ที่ผู้วิจัยได้ปรึกษาขอคำชี้แนะได้ชัดเจนในประเด็นที่ยัง
 ไม่แจ่มชัดอยู่เสมอ

2) สุนัย เศรษฐบุญสร้าง ผู้ศึกษาและปฏิบัติรอบรู้ทั้งพุทธกระแสหลัก
 และหลักปฏิบัติทางชาวอโศก เป็นนักวิชาการที่รู้ถึงแนวการพัฒนาทุนนิยมและเป็นผู้เขียน
 “แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจ
 พอเพียง” (พ.ศ. 2550) ให้แนวทางการนำเสนอที่ปฏิรูปกระบวนการทัศน์ใหม่ในการตีความไตรสิกขาแก่
 ผู้วิจัย โดยเฉพาะองค์ความรู้วิชา 8 ที่เป็นแนวทางอภิปาฏิหาริย์ อาเทศนา ปาฏิหาริย์ให้กลับเข้าสู่
 หลักเดิมของแนวทางคำสอนให้เห็นจริง นำไปปฏิบัติได้ผลจริงเป็นอัศจรรย์หรือ อนุศาสนีย์
 ปาฏิหาริย์ของพระพุทธองค์

3) คุณสุ่แดนธรรม ชาวหินฟ้า ให้ข้อมูลการแนะนำเสนอทางสื่อ FMTV
 ในองค์ความรู้ของสมณ โปธิรักษ์ เพื่อสืบค้นข้อมูลรายละเอียดที่อ้างอิงได้กับพระไตรปิฎก

4) แชนดิน เลิศบุศย์ และคุณแก่นฟ้า แสนเมือง ผู้ให้ข้อมูลเฉพาะกาล
 งาน วิชาลัยบรรดาบัณฑิตบุญนิยม (วบบ.) รุ่น 1 ให้ข้อมูลเรื่องเจาะลึกประเด็นมโนทัศน์ (concept)
 สหกรณ์ กับมโนทัศน์สาธารณ โภคินันต์ต่างกันโดยพื้นฐานของความสมัครใจเต็มใจและเน้นฐาน
 ที่สูงขึ้นของการฝึกปฏิบัติธรรม ลดละกิเลสในระดับ “ของตน” หรืออัตตนิยาจึงทำ การสละออกให้
 เป็นทรัพย์สินส่วนกลางได้

4.1.2 วิจัยเอกสาร เป็นการค้นหาข้อมูลที่จะนำสู่องค์ความรู้วิชาจรณสัมปัน โจนระณะ 15 วิชา 8 และแนวทางบูรณาการของกลุ่ม Ken Wilber แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ เอกสารหลัก และเอกสารรอง

4.1.2.1 ข้อมูลเอกสารหลักเป็นชุดความรู้ในฐานข้อมูลหลักที่อ้างอิงวิเคราะห์และใช้ตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับวิชาจรณสัมปัน โจน ระณะ 15 วิชา 8 และแนวทางบูรณาการ

1) จากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับหลวง พ.ศ. 2525 สูตรหลักสำคัญ คือ สามัญญผลสูตร (สูตรต้นต. เล่ม 1 ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค) เสขปฏิปทาสูตร (สูตรต้นต. เล่ม 5 มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณณาสก) มหาจัตตาริสกสูตร (สูตรต้นต. เล่ม 6 มัชฌิมนิกาย อุปริปิณณาสก) สูตรประกอบรองลงมา คือ มหาสติปัฏฐานสูตร (สูตรต้นต. เล่ม 10 ทีฆนิกาย มหาวรรค)

อาจารย์ผู้รู้ทางพุทธธรรม

พระพุทธโฆษาจารย์ - คัมภีร์พระวิสุทธิมรรค (พ.ศ. 2521)

สมเด็จพระสังฆราช - หนังสือ พอ หลักธรรมแห่งความพอเพียง

ญาณสังวรฯ วิธีสร้างบุญบารมี

พุทธทาสภิกขุ - อริยสัจ 4 จากพระโอบุฏี (พ.ศ. 2551);

- พระพุทธคุณบรรยาย (พ.ศ. 2520);

- พุทธประวัติจากพระโอบุฏี (พ.ศ. 2552);

- อาณาปานสติภาวนา (พ.ศ. 2518);

- อติมมยตาประยุกต์ (พ.ศ. 2531);

- สุธัญญาปริทรรศน์ (พ.ศ. 2546)

พระพรหมคุณาภรณ์ - พุทธธรรม (ฉบับเดิม) (พ.ศ. 2553)

(ป.อ.ปยุตโต) - พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ (พ.ศ. 2552)

- พจนานุกรม ประมวลธรรม และประมวล ศัพท์ (พ.ศ. 2553)

- การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable Development) (พ.ศ. 2552)

“พ่อครู” ผู้นำการสอนพุทธธรรมให้ชาวอีสาน

สมณโพธิรักษ์ สมานิพุทธ (พ.ศ. 2526); พุทธเป็นอเทวนิยม
อย่างนี้ (พ.ศ. 2548); คนคืออะไร (พ.ศ. 2537);

ทางเอกภาค 1-2-3 (พ.ศ. 2522) คัมภีร์ออกมา
จากศีล (พ.ศ. 2545); ถอดรหัสนิพพาน
อิตตอนัตตานิรัตตา (พ.ศ. 2542); เปิดโลก
เทวดา (พ.ศ. 2550); อีคิวโลกุตตระ (พ.ศ.
2543); สาธารณโภคีเศรษฐกิจชนิดใหม่ (พ.ศ.
2550); ถ้าไม่ออกรบก็ไม่พบสัจจะ (พ.ศ. 2554) เป็นต้น

ผู้รู้แนวทางบูรณาการ

- Ken Wilber - The Theory of Everything; An Integral
Vision for Business, Politics, Science and
Spirituality.(2000A)
- The Brief History of Everything (2000B);
- Integral Spirituality; A startling New Role
for Religion in the Modern and Postmodern
World (2006)
- Integral Psychology; Consciousness, Spirits
Psychology, Therapy (2000C)
- Brad Reynolds - Embracing Reality; The Integral Vision of
Ken Wilber (2004)

4.1.2.2 ข้อมูลเอกสารรอง เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่มีการให้ข้อมูลเกี่ยวพันและ
สัมพันธ์ถึงหัวข้องานวิจัยนี้

1) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวอโศก และหัวข้อธรรมของ
สมณโพธิรักษ์

2) ข้อมูลจากเว็บไซต์เกี่ยวกับแนวทางบูรณาการของ KW และ SDi และ
วิชาจรณสัมปันโน จรณะ 15 วิชชา 8 และการแสดงธรรมของสมณโพธิรักษ์

3) หนังสือที่มีผู้เขียนถึงแนวทางบูรณาการและวิชาจรณสัมปันโน ได้แก่

- แนวทางบูรณาการแนวคิดตะวันตก

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน - พุทธเศรษฐศาสตร์ (พ.ศ. 2547)

ดร.สุวินัย ภรณวลัย - Adept and Learning Revolution
(พ.ศ. 2552)

กุลศิริ เจริญศุภกุล และ - The Quantum and The Lotus

บัญชา ธนบุญสมบัติ (แปล)	ควอนตัมกับดอกบัว (พ.ศ. 2552) โดยมาติเยอริกเกอร์ และตริณชวัน ตวน
แนวทางเกี่ยวกับวิชาจรณสัมปันโน	
สมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวรฯ	- แนวปฏิบัติในสติปัฏฐาน (พ.ศ. 2552)
พระปราโมทย์ ปาโมชโช	- ทางเอก (พ.ศ. 2549)
พระคึกฤทธิ์ โสตฺถิผโล	- พุทธวจนะ ตามรอยธรรม (พ.ศ.2553) - พุทธวจน คู่มือโศคบัน (พ.ศ. 2554 ก) - พุทธวจน อินทรีย์สังวร (พ.ศ.2554 ข)
สิริอัญญา	- วิมุตตะมิตติ มหัทศวรรษแห่งโลกภายใน (พ.ศ. 2550)

4.2 แนวทางการจัดระเบียบข้อมูล

ในงานวิจัยนี้มีลำดับการพัฒนาข้อมูล (data) ยกขึ้นสู่องค์ความรู้ (knowledge) และนำไปสู่การใช้งานด้วยความรอบรู้ (wisdom) ดังนี้

4.2.1 ข้อมูล (data) ได้ถูกค้นหารวบรวมเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นไปในการสร้างกรอบมโนทัศน์ (conceptual framework)

4.2.2 องค์ความรู้ (knowledge) ได้ถูกยกระดับขึ้นจากการย่อยข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ต่อกันอันนำไปสู่ความหมายของคุณค่าที่แฝงเร้นของจรณะ 15 วิชา 8 ภายใต้กรอบบริบท (contexts of development) ของการพัฒนา

4.2.3 ความรอบรู้ (wisdom) ได้พัฒนาองค์ความรู้ในแต่ละบริบทในแนวทางบูรณาการเพื่อนำไปสู่วิถีการพัฒนาทางโลกวัตถุและโลกจิตวิญญาณได้สมดุลอย่างชาญฉลาด โดยแนวทางแห่งวิถีการพิจารณาใคร่ครวญโดยแยกคาย (contemplation) ในหลักพุทธธรรมนำสู่ผู้มีวิชาจรณสัมปันโนตามลำดับ

การพัฒนายกระดับ 4 มโนทัศน์ → 4 บริบท → 4 วิถีตามลำดับ 3 ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนยกระดับจิตสำนึก (conscious) ของมนุษย์ไปสู่การรู้แจ้ง (enlightenment) บนเส้นทางสู่นิพพานได้ในที่สุด

4.3 แนวคิดปรัชญาระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพแบบผสมผสาน ที่มีลักษณะพิเศษอธิบายตามแนวทางบูรณาการของกลุ่ม KW เพื่อเข้าใจง่าย แบ่งตามยุคสมัย ดังนี้

4.3.1 ก่อนทันสมัย โดยเริ่มรวบรวมข้อมูลขององค์ธรรมจรณะ 15 วิชชา 8 ตามแนวทางคำสอนของสมณโพธิรักษ์ ภายในกรอบมโนทัศน์ในการทำให้เกิดพุทธะในตนนั้นทำให้การบริหารข้อมูลถูกยกขึ้นเป็นองค์ความรู้ ได้คือ จรณะ 15 วิชชา 8 ตามแนวทางคำสอนสมณโพธิรักษ์มีความชัดเจนทุกระดับ ในการพัฒนายกระดับจิตวิญญาณไปสู่ความเป็นพุทธะขึ้นในตน โดยสอดคล้องถูกต้องกลมกลืนเป็นเอกภาพกับหลักพุทธธรรมสำคัญ คือ อริยสัจ 4 สติปัฏฐาน 4 ไตรสิกขา วิปัสสนากถาอนุรูปนาม

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาในแนวทางปรากฏการณ์วิทยาเชิงอูตรวิสัย (transcendental phenomenology) ตามแนวคิดของ Edmund Husserl (1859 - 1938) ซึ่งหมายถึงการศึกษาว่าคนเราอธิบายหรือบรรยายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ตนประสบได้อย่างไร มีข้อสรุปเชิงปรัชญาว่าเราจะเข้าใจสิ่งที่เราประสบได้ด้วยการวิเคราะห์การรับรู้ และความหมายของสิ่งที่เราประสบ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นความตระหนักรู้ของเรา (Patton, 1990) กล่าวคือเบื้องต้นนั้นความเข้าใจของเรามาจากการที่เราได้มีประสบการณ์สัมผัสกับปรากฏการณ์โดยตรง ประสบการณ์ที่เราได้สัมผัสนั้นจะต้องถูกบรรยาย (เพื่อบอกรายละเอียดว่ามันเป็นอะไร) อธิบาย และตีความ เราจึงเกิดความเข้าใจการบรรยาย (คือ กล่าวถึงรายละเอียด) กับการตีความประสบการณ์ที่เราได้รับนั้น เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก การตีความเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เราได้รับ ขณะที่ประสบนั้นก็รวมถึงสิ่งที่เราตีความออกมาจากตัวประสบการณ์นั้น ๆ ด้วย (Patton, อ้างในชาย โพธิ์สิตา, 2548 : 190)

ในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาต้อง “พิจารณาเลยจากสิ่งที่ปรากฏไปยังธรรมชาติของสิ่งนั้น” (from what is (สภาวะจิต) to the nature (สภาวะธรรม) of what is) (Schnwandt, 2001) สำหรับ Husserl “ปรากฏการณ์วิทยา คือ การศึกษาถึงโครงสร้างและความหลากหลายทางโครงสร้างของการรับรู้อันเป็นที่ปรากฏของสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคล เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ใด ๆ ก็ตาม” (Kvale 1996: 53 อ้างจากชาย โพธิ์สิตา, 2548 : 191)

บันทึกข้อมูลในบริบทเรื่อง “การยกระดับคุณภาพจิตวิญญาณด้วยพุทธจรณะ 15 วิชชา 8” (มาจากกรอบมโนทัศน์การทำให้เกิดพุทธะในตน) ตามแนวทางคำสอนของสมณโพธิรักษ์ เป็นการใช้หลักพรรณนาประสบการณ์การปฏิบัติธรรม เกิดอะไรขึ้น ประสบกับกิเลสอะไร ลดละออกจากกิเลสตัวหาได้อย่างไร เป็นลักษณะของสภาวะจิต โดยเน้นที่ฐานตัวแบบ (Model) พฤติกรรมเป็นตัวอย่างศึกษา มากกว่าฐานศีล (เช่น ฐานศีล 5, ศีล 8, ศีล 10) แต่ประสบการณ์ของสภาวะจิตกับการตีความของ

สภาวะธรรมจากประสบการณ์ทางจิตนั้นก็เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกไม่ออก (ซึ่งต่างกับการตีความเชิงนิยามภาษา (definition) ของหมวดธรรมแต่ละข้อ) เป็นการมุ่งเข้าถึงโครงสร้างการรับรู้หรือพินาน (consciousness) ซึ่งเป็นไปตามลำดับความเจริญขึ้นของชุดความรู้ 6 ระดับของจรณะ 15 วิชชา 8

4.3.2 ทันสมัย อันเป็นการศึกษาความรู้แบบสหสาขาวิชาการ (interdisciplinary) ในแต่ละบริบทของการพัฒนาที่เชี่ยวชาญของแต่ละศาสตร์ แต่โลกพัฒนาอย่างรวดเร็วและกว้างไกลทำให้เกิดการไหลเลื่อนเชื่อมเข้าถึงกันของบริบทต่าง ๆ ที่ต้องสัมพันธ์เสริมหนุนแก่กันด้วยพหุสาขาวิชาการ (multidisciplinary) ดังนั้น พื้นฐานของการศึกษาจากมโนทัศน์ การทำให้เกิดพุทธะ ในตนจึงต้องขยายตัวขึ้นเป็นอีก 3 กรอบมโนทัศน์ ได้แก่

กรอบมโนทัศน์ : การพัฒนาจิตตนภายใต้กระบวนการกลุ่ม

กรอบมโนทัศน์ : ปรัชญาวิถีการดำเนินชีวิต

กรอบมโนทัศน์ : การมุ่งสู่กระบวนการทัศน์แนวทางบูรณาการ

อันนำมาสู่การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมพร้อมกับยกระดับขึ้นเป็นองค์ความรู้ในแต่ละบริบททั้ง 3 บริบทของการพัฒนานี้เป็นการศึกษาค้นคว้าประกอบเพิ่มขึ้นอีกแนวทางหนึ่งคือ ได้นำเอาปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (hermeneutic phenomenology) ตามแนวคิดของ Heidegger (1889-1976) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ Husserl เข้ามาด้วย แต่สำหรับ Heidegger เน้นการทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ในทัศนะของบุคคลผู้ได้รับประสบการณ์นั้น Heidegger ไม่ได้ให้ความสนใจโครงสร้างของการรับรู้มากนัก แต่เน้นหาความหมายโดยการมองผ่านจากสิ่งที่ปรากฏ (appearance) ไปยังความหมายที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งนั้น (ชาย โพรธิตา, 2548 : 192) ซึ่งในงานวิจัยนี้ก็คือความหมายของจรณะ 15 วิชชา 8 ที่เหมาะสมในสิ่งนั้นคือแต่ละบริบทของการพัฒนา

ในบันทึกข้อมูล 3 บริบทที่ขยายตัวจากบริบทของปัจเจกบุคคลออกมาสู่ความเป็นชุมชนชาวอโศก แล้วขยายสถานภาพมาเป็นชุมชนร่วมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนเป็นระดับโลกทัศน์พัฒนาบูรณาการศึกษาล้วนใช้หลักปรากฏการณ์วิทยาแบบมุ่งตีความแบบเจาะลึกตามแนว Heidegger กล่าวคือ

บันทึกข้อมูล 2 ในบริบทเรื่อง “การจัดระดับการพัฒนาคุณธรรมด้วยจรณะ 15 วิชชา 8” (มาจากกรอบมโนทัศน์การพัฒนาจิตตนภายใต้กระบวนการกลุ่ม) ของชุมชนชาวอโศกมีการพัฒนาแบบมุ่งตีความเจาะลึกเข้าไปหาความหมายในชุดองค์ความรู้ จรณะ 15 วิชชา 8 ที่ทำให้สามารถนำสู่โลกุตระมรรค โลกุตระผล ตามลำดับได้ในการพัฒนาเป็นกระบวนการกลุ่มของชาวอโศก

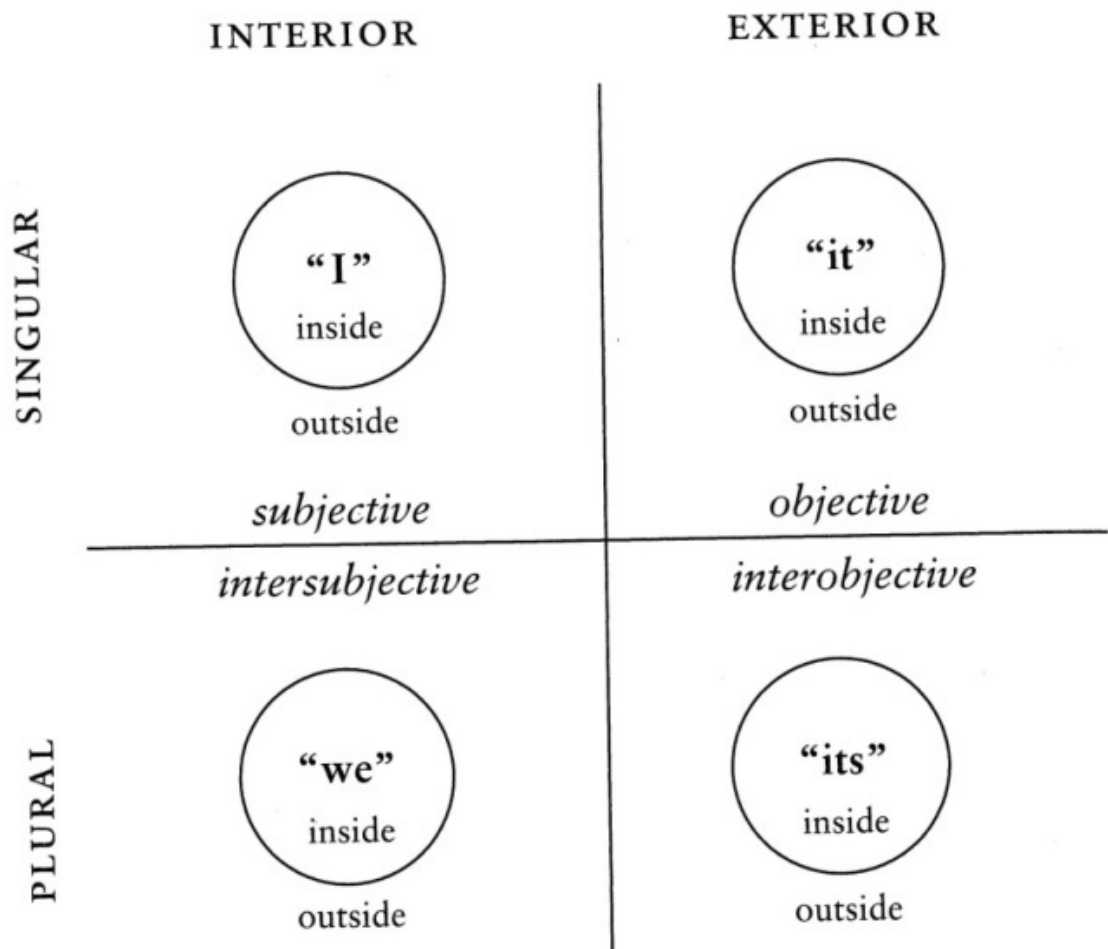
บันทึกข้อมูล 3 ในบริบทเรื่อง “ว่าด้วยการศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมสำคัญในพุทธศาสนา” (มาจากกรอบมโนทัศน์ปรัชญาวิถีการดำเนินชีวิต) มีการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่การพัฒนาในระดับโลกวัดดูสามารถตีความเจาะลึกเข้าไปถึงการศึกษา

ชุมชนที่นำไปสู่โลกุตระได้ เป็นชุมชนผู้ปฏิบัติธรรม ชาวอโศกที่ละอบายมุข ถือศีล 5 รับประทานมังสวิรัต เป็นชุมชนบุญนิยม ฐานศีล 8 ขาดค่าไร่น้อยลง-ขายเท่าทุน – ขายต่ำกว่าทุน – แจกให้ฟรี ได้จึงยกระดับเป็นชุมชน สาธารณโภคีในฐานศีล 10 เน้นการสละโภคทรัพย์ส่วนตนสู่ส่วนกลาง เพื่อระงับออกช่วยเหลือสังคมได้อย่างมีพลัง และมีประสิทธิผล มีสภาวะจิตเจริญขึ้นตามหลักสภาวะธรรมของจรณะ 15 วิชชา 8 ได้เป็นลำดับ

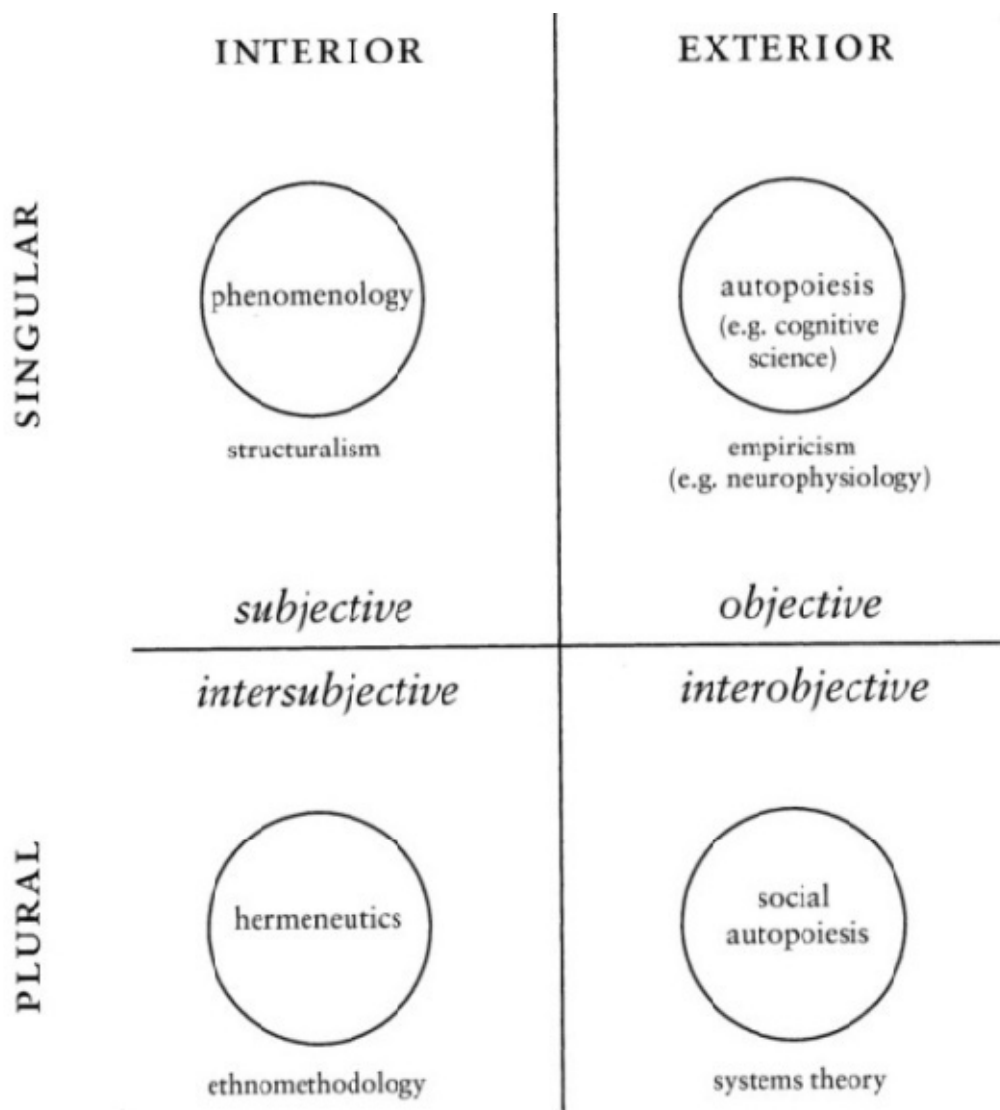
บันทึกข้อมูล 4 ในบริบทเรื่อง “วิชาจรณสัมปันโน : ว่าด้วยการศึกษากระบวนการทัศน์เชิงบูรณาการของวิทยาศาสตร์ทางจิตวิญญาณในบริบทของพัฒนาบูรณาการศาสตร์” (มาจากกรอบมโนทัศน์ในการมุ่งสู่กระบวนการทัศน์แนวทางบูรณาการ) อันเป็นเรื่องของพัฒนาบูรณาการศึกษามุ่งตีความปรากฏการณ์โลกบูรณาการที่มีความสัมพันธ์หลากหลายมิติ ตามหลักการโฮลอน ที่เมื่อมุ่งตีความเจาะลึกเข้าหาการพัฒนามนุษย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมเป็นภูมิคุ้มกันกิเลสหายาบใหญ่ร้ายแรง ที่เติบโตในทุนนิยมสามารถได้ และโฮลอนเข้าสู่ชีวิตเรียบง่ายเป็น “คนจนมหัศจรรย์” ของชุมชนชาวอโศกที่พัฒนาจิตวิญญาณสู่โลกุตระธรรม ที่โฮลอนเข้าสู่บริบทของการพัฒนามนุษย์อารยะ โดยการฝึกลดละกิเลสของปัจเจกได้ผลจริงตามองค์ความรู้จรณะ 15 วิชชา 8

4.3.3 หลังทันสมัย ในแนวทางบูรณาการของกลุ่ม Ken Wilber (2006) ได้มีการจัดวางองค์ความรู้ของพระสมณโคดมไว้ในภาคบนซ้าย (Q - UL) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เน้นการพัฒนาระดับจิตสำนึกของ “ฉัน” จึงมีระเบียบวิธีวิจัย ที่เหมาะกับเนื้อหาสาระนี้คือปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) เพราะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ปัจจุบันของฉัน ในการรับรู้สภาวะจิตของฉันขณะที่กำลังนั่งสมาธิอยู่เป็นต้น เรียกว่าเป็นด้านในของฉัน (I' - inside) แต่ก็ยังมีด้านนอกของฉันเสมือนฉันเฝ้าสังเกตอยู่ข้างนอก เช่นเดียวกับที่ฉันสังเกตคนอื่นอยู่ หรือเช่นเดียวกับที่ผู้อื่นกำลังเฝ้าสังเกตฉันจากด้านนอก (“see myself as others see me”) ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นแนวทางวิทยาศาสตร์ที่นิยมใ้ช้อยู่ คือ โครงสร้างนิยม (structuralism) และทฤษฎีระบบ (systems theory)

ในจตุรภาคก็มีลักษณะด้านในด้านนอก เช่นกัน นำมาซึ่งระเบียบวิธีวิจัยหลัก 8 อย่าง คูตาราง 8 Major Methodologies (Ken Wilber, 2006)

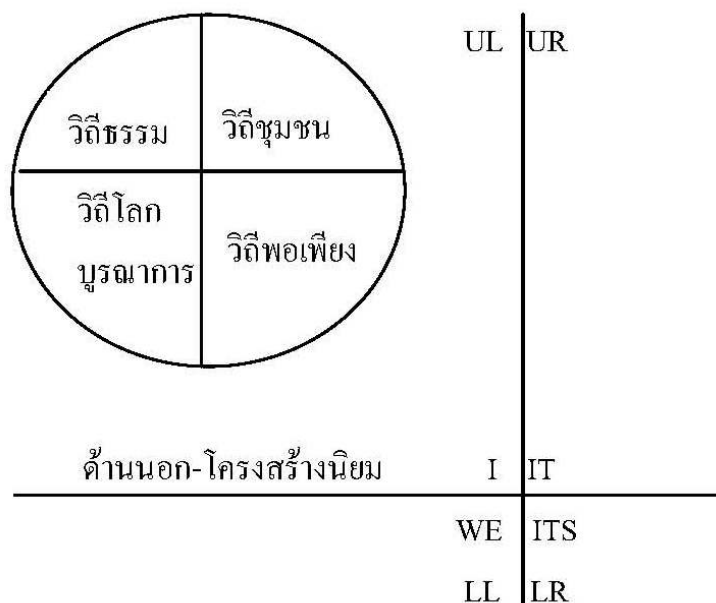

ภาพที่ 4.1 Major Methodologies (Perspectives) จาก Integral Spirituality (KW, 2006)

ภาพที่ 4.2 Major Methodologies (ต่อ) จาก Integral Spirituality (KW, 2006)

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจำนวนมาก พบว่าการพัฒนาระดับจิตสำนึกของมนุษย์เป็นการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในวิถีดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 วิธีสอดคล้องกับจตุรภาคคือ วิธีธรรม (I) วิธีชุมชน (IT) วิธีพอเพียง (ITS) วิธีโลกบูรณาการ (WE) ถ้า 4 วิธีนี้มีการปรับปรุงพัฒนาไปสมส่วนสมดุล การยกระดับจิตสำนึกของมนุษย์ก็เป็นการง่ายและรวดเร็วกว่า เช่น การพัฒนาจิตวิญญาณในวิธีธรรม จะง่ายขึ้นถ้ามีการพัฒนาเป็นกระบวนการกลุ่มในวิธีชุมชน ซึ่งหากมีหลายชุมชนร่วมกันดำเนินวิถีชีวิตพอเพียง โดยมีจิตสำนึกถึงสิ่งแวดล้อมโลกให้สมดุลดำเนินไปต่อเนื่องเป็นวิถีโลกบูรณาการ

ภาพที่ 4.3 4 วิธีสอดคล้องกับจตุรภาค

แต่ถ้าการพัฒนาจิตสำนึกใน 4 วิธีนี้ไม่สมดุลและแยกส่วนแบบยุคทันสมัย การสร้างจิตสำนึกจะไม่ก้าวหน้าและไม่มีพลัง เช่น จะแก้ไขปัญหาโลกสิ่งแวดล้อม แต่มนุษย์กลับดำเนินวิถีชีวิตบริโภคนิยมในระบบทุนนิยมสามัญไม่ใช่วิถีชีวิตพอเพียง และไม่ศึกษาปฏิบัติธรรมลดละกิเลสส่วนตนให้รู้จักพอ และการพัฒนาจิตสำนึกส่วนตนจะไม่แข็งแรงและถ้าไม่ปฏิบัติเป็นหมู่กลุ่ม เช่น การฝึกใช้หลัก 5 ศ. ในชุมชนหรือองค์กรบริษัทจะไม่ได้ผลดีถ้าสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ร่วมมือร่วมใจกัน

การศึกษาหาข้อมูลมาบริหารระดับเป็นองค์ความรู้ใน 4 บริบท เป็นแนวโครงสร้างนิยมด้านนอกก็เพื่อมุ่งศึกษาแบบเจาะลึกเข้าหาองค์ความรู้จรณะ 15 วิชา 8 ในแนวทางปรากฏการณ์วิทยาที่เน้นการเข้าหาความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าของวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาไปพร้อมกันอย่างสมดุลทั้ง 4 วิธี

การพัฒนาของมนุษย์ใน 4 บริบทที่เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวกันตรงที่มีจรณะ 15 วิชา 8 ในแต่ละบริบทรวมกันได้ เป็นปรากฏการณ์วิทยาที่มุ่งศึกษาเข้าหา 4 วิธีที่มีเนื้อหาสาระดีธรรมเป็นเอกภาพเพียงพอที่จะเจาะลึกเข้าหาองค์ความรู้ของพุทธธรรมสำคัญ ๆ ที่สัมพันธ์กับวิชาจรณสัมปันโนอันนับเป็นประเด็นน่าสนใจแก่การวิเคราะห์ในบทที่ 5 ต่อไป

4.4 วิธีการวิจัย (Research Method)

4.4.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาจากเอกสารขั้นต้นขั้นรอง เพื่อความถูกต้องและเที่ยงตรงของข้อมูลที่จะทำการวิเคราะห์ โดยทำการศึกษาประกอบกันไปตลอดเวลา ตามความเหมาะสมของเนื้อหาและประเด็น เพื่อการเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ศึกษาจากการสัมภาษณ์บุคคลให้ข้อมูลหลัก (key informant) เป็นผู้สามารถให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และช่วยเหลือแนะนำประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า การสัมภาษณ์แบบเจาะจงและแบบลึกซึ้ง

4.4.1.1 การสัมภาษณ์แบบประเด็นเจาะจง ได้แก่

1) สมณโพธิรักษ์ ได้ขอเข้าสัมภาษณ์ท่านแบบเจาะจงองค์ความรู้จรรยา 15 วิชา 8 เพื่อนำมาใช้เป็นความรู้หลักในงานวิจัยนี้ โดยเน้นที่ความต่อเนื่องไหลเลื่อนในความสัมพันธ์ของหลักพุทธธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องสอดร้อยกันอยู่ คำถามคือ ไตรสิกขาขยายเป็นจรรยา 15 วิชา 8 อย่างไร การเรียนจรรยา 15 วิชา 8 สัมพันธ์กับการปฏิบัติสติปัญญา 4 อย่างไร ซึ่งมีผลตามมาทำให้โพชนงค์ 7 สมบูรณ์ หลังจากนั้นโพชนงค์ 7 ทำงานต่อเนื่องสัมพันธ์กับสัมมาอริยมรรคมีองค์ 8 อย่างไร ในความสมบูรณ์ปลายสุดที่ขยายโพชนงค์ 7 ไปเป็นโพธิปักขิยธรรม 37 อย่างไร คำตอบของสมณโพธิรักษ์เป็นการตอบทันที ไม่มีการเตรียมการใด ๆ แต่ให้ความชัดเจนได้ทุกประเด็น สร้างความประทับใจแก่ผู้วิจัย ดังที่มีสรุปความรู้นี้ในบทที่ 6 และสมณโพธิรักษ์ได้กล่าวให้ผู้วิจัยทราบว่า การตอบครั้งนี้ยังไม่เคยแสดงธรรมเช่นนี้มาก่อนและมีประโยชน์มาก และมีธรรมะที่ผู้วิจัยไม่เคยได้ศึกษาและรับฟังที่ใดมาก่อนว่า แม้โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ก็สามารถรวมลงมาที่ฐานปฏิบัติ อปัณณกปฏิบัติ 3 ของจรรยา 15 วิชา 8 อย่างได้ผลตามลำดับ

2) ศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พันธเสน ได้ขอเข้าสัมภาษณ์ท่านได้รับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธเศรษฐศาสตร์ ดังมีในบทที่ 2 ข้อ 2.3.4.1

3) ดร.วิชัย รูปขำดี อดีตคณบดีคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้ขอเข้าสัมภาษณ์ท่านในเรื่ององค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงแบบเห็นช้างทั้งตัว ซึ่งสรุปว่าต้องมีเป้าหมาย 3 ข้อคือ สมดุล มั่นคง และยั่งยืน โดยมีกระบวนการพัฒนาคือ สามห่วง สองเงื่อนไข และที่ไม่ค่อยรู้กันแพร่หลายคือ เทคนิควิธีการพัฒนาที่ศึกษาสรุปมาจากหลักการทรงงานของในหลวงได้ 23 ข้อ เช่น การทำงานอย่างมีความสุข ขาดทุนคือ กำไร รู้รักสามัคคี ไม่คิดตำรา มองอย่างเป็นองค์รวม ระเบิดจากข้างใน เป็นต้น

4.4.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบให้ Key informant ได้แสดงข้อมูลภายในเป็นด้านลึกที่มีผลกระทบต่อจิตใจในวิถีการดำเนินชีวิต

(1) คุณไชยวัฒน์ ลินสุวรรณ อติศร มว.อุตสาหกรรมและอดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรม ซึ่งเป็นผู้ที่ใส่ใจในการอ่าน 4 บริบทอย่างตั้งใจและสนใจมีความพอใจบันทึกข้อมูลในบริบทที่ 1 โดยเน้นที่องค์ 2 ฐานเวทนา แล้วบอกว่าเข้าใจเรื่องธรรมในธรรมดีขึ้นจากเดิมที่ยังไม่เข้าใจ ทำให้ได้ประสบการณ์ลึก 3 ด้านคือ ปฏิปทา ทิฎฐิ และอานิสงส์

ปฏิบัติ เป็นผู้ที่ชวนขวยใจในขณะ 15 เมื่อเริ่มลงมือปฏิบัติได้ลดละกิเลส 3 ตัวพร้อมกัน คือ เลิกเหล้า เลิกบุหรี่ย เลิกเที่ยวกลางคืน ซึ่งหนักมากแต่ก็ทำได้สำเร็จ และเพิ่มฐานเป็นศีล 8 จนเชื่อว่าตนเองพร้อมจะเข้าสู่อนุคาริกชน เมื่ออายุ 60 ปี รู้สึกว่าฟังธรรมจาก “พ่อท่าน” ไม่มีอะไรเพิ่มเติมมานานกว่าสิบปีแล้ว จึงคิดจะไปศึกษาสติปัญญา สบายหลวงพ่อกุศล แต่เมื่ออ่านบันทึกข้อมูลบริบทที่ 1 จึงเห็นว่าสติปัญญา 4 ที่มีองค์ความรู้พุทธธรรมต่าง ๆ สัมพันธ์นั้นได้ทำให้รู้ว่าจะจัดการนิเวศ 5 ไม่เชี่ยวชาญ ถิ่นมิทธะ อุทธัจจะที่เดิมยังไม่ชัดเจน วันนี้สามารถเก็บรายละเอียดความลึกซึ้งของสภาวธรรมได้ วันนี้เมื่อทบทวนความละเอียดในศีล 5 ได้ยอมรับตนเองเป็นเนยยะคือ คนที่ต้องฟังธรรมมาก ปฏิบัติมาก วันนี้หวนกลับมาโดยสามารถฟังธรรม “พ่อท่าน” ได้ชัดเจนลึกซึ้งยิ่งขึ้นมาก เริ่มรู้จักมานที่ใช่ช่วงขณะหรือมานขณะจากเดิมไม่ได้คิดถึงเพราะเข้าใจว่าจะศึกษาตามต้องมีฐานศีล 10 เป็นนักบวชและ เพราะว่าเป็นอุตริมนุชยธรรม

ทิฎฐิ เดิมเข้าใจว่าการทำงานทางโลก โดยเฉพาะฐานงานการเมือง ซึ่งได้สั่งสมประสบการณ์ไว้มากนั้น ทำให้คิดว่ายังมีช่องว่างเขตแดนทางโลกกับการปฏิบัติทางธรรม ช่องว่างนี้เติมเต็มด้วยข้อมูลเชิงลึก ที่ต้องพิจารณาพร้อมกับสัปปริสธรรม 7 มองเห็นว่าแม้ศรัทธาเคารพทางธรรมในพ่อท่าน แต่ก็คิดว่าพ่อท่านไม่ได้รับข้อมูลรอบด้านที่ลึกซึ้งเพียงพอในบางกรณี จึงยังมีทิฎฐิที่ต้องดำเนินงานตัดสินใจในทางโลกการเมืองตามสภาพพลวัตของสถานการณ์ และฐานข้อมูลเชิงลึก แต่วันนี้ด้วยการปฏิบัติที่ลึกซึ้งขึ้นจากองค์ความรู้ใน 4 บริบท จึงเข้าใจภูมิธรรมโพธิสัตว์อย่างพ่อท่านมากขึ้น ทำให้เข้าใจว่าข้อมูลทางโลกเป็นภาวะของสมมุติสัจจะต่าง ๆ ตามยุคสมัย แต่โพธิสัตว์สามารถพาเจาะลึกเข้าหาปรมาตสภาวะในความหมายที่ลึกซึ้งและใช้ยกระดับจิตวิญญาณสู่โลกุตตระได้ เพราะ “นิยต” โพธิสัตว์ได้สั่งสมบำเพ็ญการผ่านออกจากภาวะสมมุติสัจจะของโลกโลกิย์มานับภพชาติไม่ถ้วน ซึ่งสาวกภูมิจะไม่มีภูมิธรรมบารมีมากพอที่ยังถึงความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณและทางออกเพื่อรอดพ้นทุกข์ด้วยอริยสัจได้

อานิสงส์ วันนี้เห็นว่าการเดินขณะ 15 วิชชา 8 ช่วยปรับทิฎฐิและเห็นประโยชน์องค์ความรู้เชิงโครงสร้างทุกระดับจึงรับรู้ความต่างระดับของภูมิธรรมได้ ทุกวันนี้ยกระดับสติปัญญา 4 ขึ้นสู่อานาปานสติภาวนา อันเป็นฐานจิตในจิตของการฝึกมานุชย มีจิตใจสงบตั้งมั่นขึ้นมากสามารถรับมือกับปัญหาความหลากหลายของทิฎฐิที่มีความแตกต่างทางความคิด การตัดสินใจในปัจจุบันได้รับอานิสงส์โดยจะมีรอยยิ้มในใจให้กับผู้คน พร้อมทั้งจะเผชิญทุก

สถานการณ์ได้ง่ายขึ้นเมื่อมีปัญหามากขึ้น สามารถเดินประโยชน์ตนของหลักหินยานและปฏิธานมหายานเป็นประโยชน์ท่านควบคู่กันไปได้ดี

(2) คุณเทียนพุทธ พุทธิพงศ์โสภ ได้สนใจจรณะ 15 วิชชา 8 อย่างจริงจัง พร้อมกับลงมือฝึกฝนฐานปฏิบัติกันอยู่หลับนอนและเพิ่มพูนอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ที่ทางภาคเหนือมานานราว 5 ปี พร้อม ๆ กับศึกษาองค์ความรู้ทฤษฎี ได้ปุจฉาวิสัชนากับพระอาจารย์องค์หนึ่งคือ พระอาจารย์สองแห่งภูผาฟ้าน้ำ (ท่านร่มเมือง – ยุทธวโร) และญาติธรรมจนทะเลาะอุปรูโปรงในองค์กรธรรมหลากหลายตามสมควรขององค์ความรู้และทฤษฎีจนชัดเจนเห็นว่า “อธิปัญญาได้มาจากการปฏิบัติที่ครบพร้อมอธิศีลจนถึงอธิจิตแล้วได้อธิปัญญา” จึงสามารถยกระดับถึงฐานศีล 10 ปลดปลงปลิวโถ 3 จิตก็ยกระดับได้ถึงอุเบกขา ฝึกปล่อยวางในรายละเอียดของสภาวะธรรมที่มีความชัดเจนในสภาวะจิตที่เป็นสภาวะเล็กน้อยได้ยาก แต่เมื่อรู้ก็ปล่อยสลัดออกไม่ยาก จะมีสภาวะอธิปัญญา เกิดรู้ “แบบตถตา” มันเป็นอย่างนั้นเอง อันเป็นญาณทัสสนะแบบ “ปัจเจกตั้ง” พร้อมฝึกสภาพจิตสลัดคืนหรือปฏิบัติสัจจะ ด้วยการมาทำงานฐานที่มีความสงบน้อยลง ก็ต้องอาศัยความ “เพียร” มากขึ้นในเมือง มีจิตในสภาพแว่วไว ความชัดเจนของฉานพุทธในองค์คุณของสมาธิ 4 คือ สภาวะจิตที่แว่วไว คัดง่าย หรือมุกุเต เหมาะแก่การทำงานหรือกัมมนิย ตั้งมั่นหรือฐิตะ ไม่หวั่นไหว หรือ อนุชัปปัตเต ทำให้มีปัญหาประกอบด้วยพละ 4 คือ กำล้าง 4 พันภัย 5 แล้วก็พร้อมปล่อย “พัก” ได้สนิท สงบอันจิตชัดเจนพ้นสงสัย การทำกิจกรรมประโยชน์ท่าน มองด้วยมุมมองของอธิปัญญาทางธรรมว่าเหตุอย่างนี้ ออกมาด้วยทางธรรมอย่างไร ข้อใดหมวดธรรมอะไร ภูมิธรรมระดับไหน โดยเฉพาะเรื่องการถอดรหัสสั้น (ในคำสอนของ “พ่อท่าน”) ทำให้ท่านเป็นกัลยาณมิตรทำประโยชน์กับสหายนรณรณ รุ่งลูก รุ่งหลาน ด้วยจิตเมตตา เอื้ออารีและพร้อมให้อภัย คุณเทียนพุทธให้ความเห็นว่าองค์ความรู้ใน 4 บริบทเน้นที่ฐานต้น ๆ อันเปรียบเหมือนเปลือกชั้นนอกของหอมหัวใหญ่ ที่ต้องให้วิถีทางที่เจาะลึกเข้าไปถึงแก่นชั้นใน องค์ความรู้ใน 4 บริบทมีประโยชน์ในทางวิชาการ เป็นพื้นฐานหลักทฤษฎี ที่ชัดเจนเหมาะกับผู้เริ่มต้นสนใจปฏิบัติท้าวโสภแต่จะมีประโยชน์น้อยกับผู้ปฏิบัติธรรมมานานและมีภูมิธรรมขั้นสูงในท้าวโสภ

การสัมภาษณ์ทั้งสองแบบ แต่มีในประเด็นการศึกษาจรณะ 15 วิชชา 8 เดียวกัน ทำให้ได้ข้อมูลหลากหลายในสถานภาพของบริบทที่ต่างกัน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ซึ่งกันและกันไปในตัว

4.4.1.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้วิจัยได้คุยคุ้ยกับท้าวโสภมาเป็นเวลานาน (เริ่มจากปี พ.ศ. 2521) ได้เข้าร่วมกิจกรรมของท้าวโสภต่าง ๆ เช่น งานพุทธาภิเษกฯ งานปลูกเสกของชาวพุทธ รวมทั้งการไปร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น กรณีน้ำท่วมภาคใต้จากภัยสึนามิ และปฏิบัติธรรมตามแนวทางท้าวโสภ รับประทานมังสวิรัตินาน 30 ปี จึงมีความ

เข้าใจที่ลึกซึ้งและมีข้อมูลพื้นฐานในระดับเพียงพอที่จะเข้าใจวัฒนธรรมคำสอนในปฏิบัติการดำเนินชีวิตของชาวโศกได้ระดับหนึ่ง

ดังนั้นการสังเกตในงานวิจัยนี้ จึงเป็น “การสังเกตแบบมีส่วนร่วมอย่างยืดหยุ่น” (ชาย โปธิสัตตา, 2547: 331) มีการกำหนดในช่วงแรกของการวิจัย โดยกำหนดเป้าหมายที่จะหาองค์ความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 จากผู้ปฏิบัติธรรมชาวโศก ในระดับที่เป็นองค์ความรู้ร่วมกัน โดยมีความยืดหยุ่นของการใช้เวลาในการเข้าพื้นที่ชุมชน ฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงชาวโศก มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คราวละ 1 – 2 วันประมาณเดือนละ 1 – 2 ครั้ง เป็นเวลา 3 เดือน

หลังจากที่ผู้วิจัยได้แนะนำตนในการทำวิจัยโดยการเห็นชอบของ สมณโพธิรักษ์และคณะกรรมการชุมชนและสมาชิกชุมชน ผู้วิจัยก็จัดกระบวนการเสวนาองค์ความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 ในห้องประชุมของคณะบริหารศาสตร์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.อภิชัย พันธเสน ดร.พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ คุณไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ เข้าร่วมในบางครั้ง เพื่อให้การเสวนาเป็นไปอย่างมีคุณภาพต่อการหาข้อมูลองค์ความรู้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตด้วยสายตาของ “คนใน” (emic view) ที่มีความรู้เรื่องจรรยา 15 วิชชา 8 ในการนำเสนอชุดความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 เป็นแนวทางไว้ เพื่อนำไปสู่แนวคิดของประสบการณ์ ให้ผู้ปฏิบัติได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์แก่กันด้วยบรรยากาศที่ดี ผู้วิจัยยังได้ทำการสังเกตด้วยสายตาของ “คนนอก” (etic view) เพื่อลอคคิดในความชื่นชมต่อการปฏิบัติของสมาชิกชาวโศก โดยการพิจารณาจากการให้แสดงออกถึงข้อมูลลักษณะฝังลึกหรือ TACIT ของสมาชิกชาวโศก ที่มีลักษณะพิเศษของชาวชุมชน ฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คือ มีสมาชิกใหม่เก่า ผู้มีอายุน้อย อายุมาก (60 – 80 ปี ก็มี) มีการศึกษาต่างระดับมาก ทำให้ได้เห็นการนำเสนอประสบการณ์สภาวะจิตของผู้ปฏิบัติในหลายรูปแบบ พร้อมกับการสังเกตพิจารณาส่วนขาดส่วนเกินในการบูรณาการองค์ความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 จากผู้ปฏิบัติสมาชิกชาวโศกที่หมุนเวียนประมาณ 20 – 25 คนต่อครั้ง

ผลดีที่ได้ทำให้ผู้วิจัยย่อยข้อมูลจากปรากฏการณ์ มุ่งเข้าหาความหมายของชุดองค์ความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 ที่เป็นแนวทางปฏิบัติของชาวโศก ซึ่งได้รับการเสริมความรู้หลักของจรรยา 15 วิชชา 8 ในส่วนที่ยังขาดพร่องหรือไม่ชัดเจน หรือไม่กระจ่างพอของสมาชิกชาวโศก จากการเรียนถามสมณโพธิรักษ์เป็นระยะ ๆ อันนำสู่เอกสารบันทึกฉบับแรก คือ “การยกระดับคุณภาพของจิตวิญญาณด้วยพุทธจรรยา 15 วิชชา 8” อันเป็นบริบทตามกรอบมโนทัศน์ของการทำให้เกิดพุทธะในตน เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่ขั้นตอนของการใช้เทคนิคกึ่งเดลฟาย (semi Delphi) ในขั้นต่อไป เพื่อประมวลการนำเสนอชุดองค์ความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 ในแนวทางการปฏิบัติของชาวโศกตามคำสอนของสมณโพธิรักษ์ผู้นำชาวโศก

4.4.2 การใช้เทคนิคกึ่งเดลฟาย (semi Delphi)

หลังจากได้ศึกษาข้อมูลจากทั้ง 3 ข้อข้างต้น ได้ทำการย่อข้อมูลขึ้นเป็นเอกสาร 4 ฉบับ เป็นของแต่ละบริบท แล้วส่งให้ key informant ได้อ่านศึกษาและวิพากษ์วิจารณ์โดยเฉพาะ องค์ความรู้ของจรรยา 15 วิชา 8 ที่จะมียุทธศาสตร์และความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้หรือ สอดแทรกเป็นสาระธรรมในแต่ละบทมากน้อยอย่างไร แล้วได้นำมาตรวจสอบตรวจทานองค์ความรู้ 3 ด้าน 3 มุมมองเป็นลักษณะ triangulation ได้แก่

ด้านที่ 1 จากสมณโพธิรักษ์ผู้สอนให้ความรู้วิชาจรณสัมปันโน จรรยา 15 วิชา 8 ต้องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้ทางพุทธธรรมเป็นเบื้องต้น

ด้านที่ 2 นำเอกสารแต่ละบริบทที่ผ่านข้อแรกแล้วมาสู่การพิจารณาด้านวิชาการ จากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจับประเด็นการศึกษาที่เหมาะสมไม่กระจัดกระจายหรือหลงประเด็นแล้ว ปรับปรุงให้เหมาะสม

ด้านที่ 3 นำเอกสารที่ผ่าน 2 ขั้นตอน มาให้ key informant ซึ่งเป็นผู้รับคำสอน จรรยา 15 วิชา 8 มาปฏิบัติเป็นหลักในชีวิตได้อ่านและศึกษาในรายละเอียดของประเด็นความรู้ ซึ่งจะมีความหลากหลายในประเด็นและรายละเอียดที่แต่ละท่านจะมีประสบการณ์และความชัดเจน แตกต่างกันเป็นการเสริมและลดทอนส่วนบกพร่องให้น้อยลง เหมาะสมกับผู้อ่านที่เป็นผู้ปฏิบัติอื่น ๆ ต่อไป

กระบวนการกึ่งเดลฟายได้ทำซ้ำ ๆ กัน 4 รอบใหญ่ (หนึ่งรอบใหญ่ต่อหนึ่งบริบท) ซึ่งจะเฉลี่ยข้อมูลย้อนกลับในแต่ละบริบทที่ตามมา เพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของบริบทนั้น ๆ จนได้ผลองค์ความรู้ของจรรยา 15 วิชา 8 อันเป็นความหมายที่แฝงเร้นในแต่ละบริบทให้ปรากฏ ชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อผ่านกระบวนการทั้ง 4 รอบ ครบ 4 บริบท จะได้การตกผลึกขององค์ความรู้ จรรยา 15 วิชา 8 ในด้านความลึกซึ้งในเชิงปฏิบัติได้ตามความเหมาะสม พร้อมกับความเป็นไปได้ ในการนำไปเป็นแนวคิดในการพัฒนา เพราะในแต่ละบริบทมีความกว้างขวางหลากหลาย ในการประยุกต์ใช้ต่อไป และเห็นถึงประโยชน์ของจรรยา 15 วิชา 8 ว่าสามารถยกระดับวิถีชีวิต ของมนุษย์เข้าสู่เส้นทางพ้นทุกข์ได้จริง

4.4.3 การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญของชุมชน (community participation) การ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญ คือ วันโพชฌังคาริยสังจาญ เป็นวันที่ “พ่อครู” สมณโพธิรักษ์ มี อายุ 77 ปี 7 เดือน 7 วัน (7777) เป็นงาน 7 วัน 7 คืน ที่เน้นฐานฐานในฐานศีล 5 คือฐานเพ่งเผากิเลส ตัณหาอุปาทานอาสวะ โดยเน้นหลักกำลัง 4 พันภัย 5

ในงานนี้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมและได้ใช้องค์ความรู้จรรยา 15 วิชา 8

ตรวจสอบกับการฝึกกลดละกิเลสของตน พบว่าเป็นประโยชน์มากใช้งานได้ดีขึ้น เหมาะกับฐานอินทรีย์พละของผู้วิจัย (ที่มีอยู่ค่อนข้างน้อย)

ผู้วิจัยได้รับความรู้ที่เป็นการตรวจสอบตรวจทานหลักจรรยา 15 วิชชา 8 กับหมวดหลักธรรมอื่น ๆ ที่ “พ่อครู” สมณโพธิธรรมาจารย์และวิทยากรได้ให้ในงาน โดยเฉพาะความชัดเจนในฐานของฌาน ในส่วนของพลังที่เป็นประโยชน์ท่าน (สังคหพละ) อันเป็นฐานสัมพันธ์กับพรหมวิหาร 4 เป็นอารยคุณ และประโยชน์ตนพร้อมหมู่กลุ่มในอารยธรรม

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตอย่างมีจุดเน้นตรงประเด็นที่ต้องการวิจัยกับมีเป้าหมายเจาะจงมากขึ้น โดยเลือกสังเกตเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องในการวิจัย (ชาย โพธิสิตา, 2548) และประเมินระดับความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนา รับฟัง การเล่าประสบการณ์ การลดละกิเลสที่สอดคล้องกับระดับความรู้ของวิชาทัศน์ที่มีเป็นอยู่จริง ในหมู่มวลนักปฏิบัติธรรมที่เข้าร่วมในงาน นับพันคน ยืนยันว่าไม่ได้เป็นเพียงปริยัติแต่ทำได้จริง เพื่อร่วมด้วยช่วยกันให้บรรลุนิพพานเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนี้มีความสำคัญช่วยในการเขียนเอกสารงานวิจัยได้เหมาะสม ทั้งประสบการณ์ด้านในตามหลักปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ควบคู่ไปกับการกำหนดจุดยืนเสมือนกับเป็นผู้สังเกตจากด้านนอกตามหลักโครงสร้างนิยม (structuralism) ที่มีความเป็นจริงกับสถานที่จริง กาลเวลาที่มีความสำคัญ ที่มีองค์ประกอบบุคคลจำนวนพัน ภายในเหตุปัจจัยเรื่องราวที่ทุกคนมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างเข้มข้น จริงจัง อย่างมีนันทะ ไร่ร้าง เบิกบาน ตลอดจนประสบผลสัมฤทธิ์อย่างสูง ทำให้คุณประโยชน์ของธรรมฤทธิ์ในการพัฒนาระดับจิตวิญญาณของมนุษย์มุ่งสู่โลกุตระสามารถเห็นความเป็นไปได้จริงอย่างชัดเจน

4.4.4 ลำดับขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลการวิจัย

4.4.4.1 ภาคเรียนที่ 1-1/2550

1) เข้าไปสำรวจสถานที่และแสดงตนในการเริ่มต้นทำงานวิจัย และอธิบายภาพรวม เป้าหมาย กระบวนการมีส่วนร่วมและวิธีการโดย วิธีสัมมนา กลุ่ม จำนวน 2 - 3 ครั้งในช่วงเดือน ม.ค. - ก.พ. 50

2) จัดกระบวนการสัมมนา กลุ่ม โดยใช้โครงเรื่องและเนื้อหาของจรรยา 15 วิชชา 8 เป็นตัวเดินเรื่องไปตามลำดับ แล้วให้ผู้ร่วมสัมมนาได้แสดงความรู้ ประสบการณ์ที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ เป็นเวทีที่มีโอกาสแสดงความรู้ที่เป็นความรู้ฝังลึกของผู้ปฏิบัติธรรมชาวอโศกในองค์ความรู้จรรยา 15 วิชชา 8 โดยมีผู้ร่วมสัมมนาประมาณ 30 - 40 ท่าน ซึ่งในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 1 - 2 วันต่อครั้ง โดยมีช่วงความถี่ประมาณ 2 สัปดาห์ถึง 4 สัปดาห์ต่อครั้ง โดยเข้าไปในชุมชนประมาณ 3 - 4 ครั้งในเดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2550 ในขั้นตอนนี้ได้มี ศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พันธเสน มาร่วมสังเกตการณ์ประมาณ 2 - 3 ครั้ง และดร.พงศธร ตันติฤทธิศักดิ์ได้มาร่วมสัมมนา

ประมาณ 3 - 4 ครั้งและแนะนำกระบวนการทำบทสนทนาของกลุ่มผู้ร่วมสัมมนา และได้ใช้เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของระเบียบวิธีวิจัยเพื่อทำข้อมูลทางวิชาการในขั้นตอนของงานวิจัยในภาคสนามนี้

4.4.4.2 ภาคเรียนที่ 2 -2/2550

1) ขั้นตอนการทดลองพฤติกรรมฝึกฝนเพื่อติดตาม ตรวจสอบการ เรียนรู้การฝึกฝน การปรับเปลี่ยนจิตและอารมณ์ตามหัวข้อองค์ธรรมของจรณะ 15 วิชชา 8 เพื่อตรวจสอบดูความเป็นไปได้ของประสิทธิผลจรณะ 15 วิชชา 8 ในขบวนการพัฒนากลุ่ม ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการปรับปรุงแก้ไขจิตใจของตนเองก่อน

2) สำรอง ติดตามและประมวลการทำ community participation อย่าง เป็นภาพรวมของความรู้ความเข้าใจและประสิทธิผลของการปรับใช้จรณะ 15 วิชชา 8 ของสมาชิก ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์

3) ผลของการหาข้อมูลที่ผ่านมาข้างต้น เป็นรากฐานสำคัญในการสืบค้น รายละเอียดของชุดความรู้ที่เป็นเชิงโครงสร้างสำหรับผู้ศึกษาและฝึกฝนจรณะ 15 วิชชา 8 ว่าต้องมีลำดับเบื้องต้น ท่ามกลาง บั้นปลาย โดยมีสภาพ หยาบ กลาง ละเอียด ต่อการสืบค้นหาชุด องค์ความรู้เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

4.4.4.3 ภาคเรียนที่ 3 -1/2551

1) เริ่มต้นสืบค้นหาชุดองค์ความรู้ของจรณะ 15 วิชชา 8 ภายใต้ โครงสร้างใหญ่ คือ โครงสร้างความสัมพันธ์ของจรณะ 15 วิชชา 8 ที่สัมพันธ์กับโครงสร้างการศึกษา เรียนรู้ฝึกฝนที่รู้จักกันดีในชาวพุทธทั่วไปที่สนใจปฏิบัติธรรมหลายแนวทางคือ

“พุทธะ” ภาวนาหรือบำเพ็ญภาวนาพุทโธ ในองค์ที่ 1

วิปัสสนาภาวนารูปนาม ในองค์ที่ 2

ไตรสิกขา ในองค์ที่ 3

สติปัญญา 4 ที่สัมพันธ์กับอริยสัจ 4 ในองค์ที่ 4

2) ในภาคเรียนนี้ได้ศึกษาชุดองค์ความรู้หลักกว่าด้วยเรื่อง “การยกระดับ คุณภาพจิตวิญญาณด้วยพุทธจรณะ 15 วิชชา 8” (vijja-carana: the noble path for human spiritual development) ผู้วิจัยได้สืบค้นหาชุดความรู้จรณะ 15 วิชชา 8 ที่สัมพันธ์กับการบำเพ็ญภาวนา พุทโธ หรือสภาวะผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในแต่ละขั้นตอนของความก้าวหน้าตามลำดับองค์ธรรมของจรณะ 15 วิชชา 8

3) ผู้วิจัยได้ค้นหาวิธีการลดละกิเลส ตัณหา อุปาทาน โดยวิธีการ ที่เรียกว่า “ปหาน 5” โดยสัมพันธ์กับวิปัสสนาภาวนารูปนามภายใต้ความเจริญของประสิทธิผล

ตามลำดับของจรรยา 15 วิชา 8 โดยมีพื้นฐานปฏิบัติกรในฐานเวทนาที่มีประสิทธิผลเป็นโลกุตตระ เมื่อรู้จักการปฏิบัติ รู้ถึงเวทนาที่จมอยู่ในโลกียะหรือเคหสิตเวทนา และก้าวข้ามลอยเหนือจากต้นเหตุ (สมุทัย)ของความอยาก(ตัณหา)จนถึงสภาวะเวทนาที่ก้าวออกจากโลกียะได้แล้วหรือ เนกขัมมสิตเวทนา อันเป็นทางแยกสำคัญที่ผู้ปฏิบัติจะรู้ว่าเข้าสู่วิถีทางโลกุตตระได้จริง

4.4.4.4 ภาคเรียนที่ 4 -2/2551

1) ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นชุดความรู้ที่เป็นพื้นฐานหลักของความรู้ในพุทธศาสนา คือ ไตรสิกขาที่สามารถสัมพันธ์กับหลักจรรยา 15 (ศีล สมาธิ) และวิชา 8 (ปัญญา) ซึ่งได้ความรู้ในโครงสร้างลึกกว่า จรรยา 15 วิชา 8 ช่วยยกระดับไตรสิกขาขึ้นเบื้องต้นขึ้นสู่ไตรสิกขาชั้น “อริ” คือเจริญยิ่ง ๆ ๆ ขึ้นไปลำดับ จนถึงความสำเร็จสมบูรณ์ของโลกุตตระที่เรียกว่ามีผลสัมฤทธิ์ถึงขั้นเป็นไตรสิกขาชั้น “อเสขะ” ในส่วนตนและপররয়เชื่อมต่อการทำกิจที่เป็นประโยชน์ท่านต่อไป เป็นความเจริญที่สูงขึ้นในโครงสร้างของอริยสัง 4

2) ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นชุดความรู้ที่เป็นแกนหลักของพุทธศาสนา คือ อริยสัง 4 ภายใต้โครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ของการปฏิบัติที่สำคัญและยอมรับกันทั่วไปในชาวพุทธผู้ไฝ่ธรรมคือสติปัญญา 4 งานวิจัยนี้ได้ค้นพบว่าจรรยา 15 วิชา 8 มีโครงสร้างลึกมีความซ้อนเชิงหมุนรอบเชิงซ้อนเป็นระบบในระบบที่เรียกว่าสติปัญญา อันมีในวิชาจรรยา 15 วิชา 8 4 หมวดใหญ่เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งชั้นในแต่ละหมวด จึงเรียกในงานวิจัยนี้ว่าสติปัญญา “ทวิชั้น” อันเป็นชุดองค์ความรู้ที่ทำให้ตรัสรู้อริยสัง 4 ด้วยอาการ 16 อันเป็นชุดความรู้ที่กล่าวถึงในคัมภีร์วิสุทธิมรรคและในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอริยสัง 4 ที่เป็นองค์รวมและบูรณาการแก่กันและกัน

4.4.4.5 ภาคเรียนที่ 5 -1/2552

1) ได้ผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษและเงื่อนไขที่สองทดแทนด้วยการเรียนสถิติขั้นสูงตามประกาศคณะบริหารศาสตร์ลงวันที่ 29 ม.ค. 52

2) ผู้วิจัยได้ผ่านการพิจารณาของอ.อภิชัย พันธเสนแล้วเห็นชอบให้ผู้วิจัยนำผลงานบริบทที่ 1 คือ “การยกระดับคุณภาพจิตวิญญาณด้วยพุทธจรรยา 15 วิชา 8” เพื่อประกอบเป็นข้อมูลหลักในการนำเสนอ PROPOSAL วิทยานิพนธ์ชื่อเรื่อง “การพัฒนามนุษย์ด้วยการจัดการความรู้ (KM) พุทธจรรยา 15 วิชา 8 ในชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” โดยมีคณะที่ปรึกษาต่อไปนี้คือ

- (2.1) ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน
- (2.2) ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ
- (2.3) ดร.พงษ์ธร ดันติฤทธิ์ศักดิ์

คณะที่ปรึกษามีความเห็นด้วยกับการนำชุดความรู้ 15 วิชา 8 มาพัฒนาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์แต่เห็นว่าหัวข้อที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้ (KM) และการวัดประสิทธิผลของการเรียนรู้เพื่อชี้วัดพัฒนาการของชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นหัวข้อที่กว้างเกินไปและแนะนำให้ผู้วิจัยเลือกหัวข้อที่ผู้วิจัยสนใจมากที่สุดเพียงหัวข้อเดียว แล้วลงลึกในการค้นคว้าหาองค์ความรู้ได้เพิ่มเติมขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้น้อมรับคำชี้แนะและตัดสินใจเลือกค้นคว้าหาชุดองค์ความรู้ 15 วิชา 8 ที่มีผลพัฒนากระบวนการกลุ่มของชุมชนภายใต้ชื่อ “ว่าด้วยการศึกษาพัฒนาคุณธรรมของชาวโศกโดยจรณะ 15 วิชา 8 ที่ใช้ได้จริงในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน” โดยศึกษาหาความรู้ใน 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 แนวคำสอนที่ศึกษากันปกติในหมู่ชาวโศกที่ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องในภาคสมบูรณว่าด้วยจรณะ 15 วิชา 8

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและสัมภาษณ์ผู้นำชาวโศกคือสมณะโพธิรักษ์ในชุดความรู้ที่เป็นบูรณาการของไตรสิกขาจรณะ 15 วิชา 8 และโพธิปักขิยธรรม 37 และองค์ธรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลสำเร็จของผู้ฝึกฝนจรณะ 15 วิชา 8 ตามหลักไตรสิกขา 3 รอบและ 3 ขั้นตอน

ในบริบทที่ 1 นี้เป็นการศึกษาชุดความรู้ทำให้ทราบว่าชาวโศกพัฒนาตนเองภายใต้การพัฒนากลุ่มจนเป็นชุมชนปลอดอบายมุขถือศีล 5 ได้เพราะความรู้ในการฝึกฝนคุณธรรมให้เกิดในจิตวิญญาณของสมาชิกชุมชนอย่างต่อเนื่องยาวนาน

4.4.4.6 ภาคเรียนที่ 6 - 2/2552

1) ผู้วิจัยได้พบหารือขอคำชี้แนะจาก ศ.ดร.อภิชัย พันธเสนเป็นระยะ ๆ และได้รับคำแนะนำไปศึกษาจรณะ 15 วิชา 8 ที่มีผลต่อชุมชนชาวโศกที่มีวิถีชีวิตพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนอยู่ในระดับชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์กรณีศึกษาของชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจต่อไป โดยแบ่งเป็นชุดองค์ความรู้ใน 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 ว่าด้วยการศึกษาพระราชดำรัสเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สงเคราะห์ลงในองค์ความรู้จรณะ 15 วิชา 8 ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน “ความรู้” เบื้องต้นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและว่าด้วยหลัก “คุณธรรม” ที่สำคัญของพุทธธรรมที่สำคัญ ๆ (ส่วนในอีก 2 ขั้นตอนนี้มีในบทวิเคราะห์ของบทที่ 5

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการค้นหาภาพรวมข้างต้นของการพัฒนาเป็นองค์กรร่วมของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความชัดเจนในเป้าหมายอะไร กระบวนการคือสามห่วงสองเงื่อนไขภายใต้ชุดความรู้และคุณธรรมและเทคนิควิธีการอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความสอดคล้องของพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสักระยะหนึ่งในหลัก “สามัญญผลสูตร” ของพระพุทธเจ้าคือ

ขั้นต้น จรรยา 4 ในสามัญญผลคือ “มีศีลและสำรวมอินทรีย์ที่เป็นอริยะ” ยังผลให้ผู้ฝึกฝนรู้จัก “พอเพียง”

ขั้นกลาง สัทธรรมในสามัญญผลคือ “มีสติสัมปชัญญะและสันโดษที่เป็นอริยะ” ยังผลให้ผู้ฝึกฝนรู้เป็นผู้ “มีสติรู้ตัวปัญญารู้ชัด” ในคุณค่าของใจที่พ้นนิรันดร์ 5

ขั้นปลาย ฌาน 4 ในสามัญญผลส่งผลให้มีพรหมวิหาร 4 ยังผลให้ “รู้รักสามัคคี”

2) ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารค้นคว้าหาความรู้ของทั้ง 3 ขั้นตอนมารายงานความก้าวหน้าที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในวันที่ 28 ม.ค.2553 และมอบเอกสาร 2 ชุดให้กับคณะกรรมการผู้พิจารณาโดยมี ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ดร.สุขวิทย์ โสภภาพ และ ดร.จิรวัดน์ เวชแพศย์ ซึ่งคณะกรรมการผู้พิจารณาให้ผ่านการพิจารณาได้

4.4.4.7 ภาคเรียนที่ 7 -1/2553

1) ผู้วิจัยได้พบหารือและขอคำชี้แนะจาก ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน ซึ่งได้ให้คำแนะนำในการนำเสนอวิทยานิพนธ์ในบริบทของพัฒนบูรณาการศาสตร์ที่มีการศึกษาผลงานทฤษฎีบูรณาการของตะวันตก (integral spirituality) ของกลุ่ม KEN WILBER และทฤษฎีพัฒนาระดับจิตของ KEGAN เป็นสำคัญว่ากระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 จะมีความสัมพันธ์ระหว่างชุดความรู้ตะวันตกและชุดองค์ความรู้ตะวันออกคือ “วิชาจรณสัมปันโน” ที่มีรายละเอียดสมบูรณ์ในจรณะ 15 วิชา 8 ได้หรือไม่ หรือมีความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริมกันได้มากน้อยเพียงไร เพราะตะวันตกก็ได้ศึกษาวิทยาศาสตร์ทางจิตวิญญาณ (spiritual science) จากตะวันออกแทบทุกสายของอารยธรรมที่มีมา จึงนำมาซึ่งบริบทที่ 4 ซึ่งถือเป็นหัวข้อนำเสนอของงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิชาจรณสัมปันโน” ว่าด้วยการศึกษากระบวนทัศน์เชิงบูรณาการของวิทยาศาสตร์ทางจิตวิญญาณภายใต้บริบทของพัฒนบูรณาการศาสตร์” ที่มีผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาชุมชนชาวโศกตามหลักจรณะ 15 วิชา 8 ให้เป็นชุมชนเข้มแข็งตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถดำเนินสู่โลกุตระอันเป็นปัจจัยให้มนุษยชาติรอดพ้นวิกฤตโลก เข้าสู่ยุคใหม่อันราบรื่นอย่างยั่งยืนในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2) ผู้วิจัยมีความพร้อมที่จะนำเสนอข้อสอบในการนำเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ดังกล่าวและได้มีนัดหมายให้ผู้วิจัยทำการสอบในวันที่ 25 ต.ค.2553 จากคณะกรรมการบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และผ่านการสอบโดยปรับปรุงข้อบกพร่องภายใน 30 วัน

4.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและกรอบแนวคิดการประมวลผลวิเคราะห์

4.4.5.1 การวิเคราะห์ในแนวทางปรากฏการณ์วิทยาเกิดขึ้นตลอดควบคู่ไปกับการรวบรวมหาข้อมูล โดยมีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน (ชาย โพรธิตา, 2547)

1) ขั้นแรก การสำรวจและจัดการกับอคติของผู้วิจัยที่เรียกว่า bracketing หรือ epoche ตามความเห็นของ Katz (1987, อ้างอิงจาก Patton, 1990: 407) หมายถึง การเก็บทัศนคติของนักวิจัยไว้ก่อน เพื่อจะได้เห็นปรากฏการณ์นั้นตามที่มันเป็นจริง

2) ขั้นสอง การแตกข้อมูลหรือ text คือ คำวาทกรรมที่ทำการศึกษาออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่แต่ละส่วน แล้วนำส่วนย่อยที่ต่าง ๆ กันจัดเข้ากลุ่มเป็นเรื่อง ๆ (themes) ซึ่งเป็นข้อมูลที่สรุปเรียบเรียงจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเรียกการบรรยายในแนวปรากฏการณ์วิทยาว่า textual portrayal

3) ขั้นสาม การสังเคราะห์โครงสร้าง (structural synthesis) เป็นการ “กลั่น” เอาความหมายสำคัญที่เป็นแก่น (essence) ของประสบการณ์ที่ปรากฏ (appearances) คือ “อะไรคือโครงสร้างและแก่นของการได้ประสบกับปรากฏการณ์นี้สำหรับคนเหล่านี้” (Patton, 1990)

ทั้งสามขั้นตอนเป็นกระบวนการที่นักวิจัยทำกับข้อมูลหลายรอบจนเป็นการ “ดำดิ่ง” ลงในข้อมูล (immersing oneself in the data) ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการโดยกันเอาอคติและทฤษฎีในใจที่ตั้งไว้ก่อนการศึกษาออกไป ตรวจสอบอยู่กับข้อมูลด้วยใจที่เปิดกว้างรองรับแบบแผนและความหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะความหมายลึกซึ้งที่เข้าถึงด้วยการผุดเกิดขึ้นของการหยั่งรู้หรืออัมชัตตึกญาณ (intuition) ถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล

4.4.5.2 การตีความเพื่อหาข้อสรุปของความหมายที่ค้นหาลักษณะอย่างเจาะลึก หลักการใหญ่ คือ การทำให้ข้อมูล “พูด” ได้หรือให้ความหมายที่อยู่ลึกซึ้งให้ผุดขึ้นมาเอง โดยมีรายละเอียดใน 8 ขั้นตอน (ชาย โพรธิตา, 2547: 390 – 394) ได้แก่

1) หาแบบแผน – เรื่อง – ประเด็นสำคัญที่ปรากฏขึ้นจากข้อมูล (pattern & theme)

2) การจัดกลุ่ม – ประเภท (clustering) ของความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น พฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ จัดเป็นระดับ (degree) เอาไว้

3) สร้างคำหรือวลีขึ้น เพื่อเห็นการเปรียบเทียบกันของภาพต่าง ๆ ที่กำลังวิเคราะห์อยู่ (making metaphors)

4) มองหาความเหมือน – ความต่าง (making contrast and comparison) จากข้อมูล บทบาทความคิด พฤติกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ

5) จัดกลุ่มเรื่องที่คล้ายกันไว้ภายใต้มโนทัศน์เดียวกัน และจับหลาย ๆ เรื่อง หลาย ๆ ประเด็นให้เข้ามาอยู่เป็นข้อคิดมโนทัศน์รวบยอด

6) แยกตัวประกอบ (factoring) ให้ชัดเจนและตรวจหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน

7) การเชื่อมโยงหลักฐานอย่างมีเหตุผล (bridging logical clear of evidences)

8) รวบรวมทั้งเจ็ดข้อมาสร้างข้อสรุปเชิงแนวคิดและทฤษฎีอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับข้อเท็จจริง อันเป็นเพียงสรุปแนวคิด (ที่ยังไม่ใช่การสรุปข้อค้นพบ) เพื่อนำส่งไปขั้นตอนการนำเสนอผลวิเคราะห์ต่อไป

4.4.6 การสร้างข้อสรุป เป็นการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบที่ได้จาก (การจัดระเบียบข้อมูล) การแสดงข้อมูลได้แล้ว จึงทำการตรวจสอบว่าข้อสรุปและความหมายที่ได้นั้น มีความถูกต้อง ตรงประเด็น และน่าเชื่อถือ (conclusion, interpretation and verification) ในรูปของคำอธิบาย ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งภายใต้การตรวจสอบโดยการทำการศึกษาซ้ำ ๆ ในทาง วิธีวิทยาว่า triangulation

4.5 การตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือตรงประเด็น (validity) โดยเฉพาะหลักแนวทางปฏิบัติ ธรรมเนียมหลักหมวดกรรมสำคัญที่ใช้ในการวิจัยตลอดจนถึงหลักตรวจสอบผลของการปฏิบัติที่ถึงเกณฑ์ระดับอริยบุคคลต่างๆของพระพุทธองค์ทรงรับรองตรงตามพุทธวจนะที่มีในพระไตรปิฎกให้เป็นหลักอ้างอิงที่ชัดเจนแน่นอน

4.6 ทำการสรุปงานวิจัยทั้งในลักษณะปิดคือตรงตามคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์วิจัยและสรุปในลักษณะเปิด เพื่อให้สามารถวิพากษ์วิจารณ์ข้อค้นพบที่น่าสนใจ รวมไปถึงข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อยอดในอนาคต

หลักระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการทั้งหมดดังกล่าวได้ใช้ตลอดงานวิจัยนี้ ดังจะปรากฏใน บทที่ 5 ถึงบทที่ 8 ต่อไป